

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
Кафедра психології, педагогіки та філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету культурології
та соціальних комунікацій

Наталя КОРЖИК

21 листопада 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Галузь знань – В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Спеціальність – В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа

Освітньо-наукова програма - Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Рівень вищої освіти – третій (доктор філософії)

Харків, 2024

Розробники:

професор кафедри цифрових комунікацій та інформаційних досліджень, доктор педагогічних наук, професор Соляник Алла Анатоліївна;
старший викладач кафедри психології, педагогіки і філології, доктор філософії Потьомкіна Нанулі Зурабівна

Мова навчання – українська

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри психології, педагогіки і філології
Протокол № 1 від «23» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Робочу програму затверджено на засіданні ради факультету культурології та соціальних комунікацій

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.

Протокол № 6 від «21» листопада 2024 р.

Голова ради факультету

Наталя КОРЖИК

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна / освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузі знань 02 Культура і мистецтво 03 Гуманітарні науки	Обов'язкова	
	Спеціальності: 025 Музичне мистецтво 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа 034 Культурологія		
Індивідуальне науково-дослідне завдання - немає	Освітньо-наукові програми: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа	Рік підготовки:	
		1-й	2-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		2-й	3-й
кількість годин для денної форми навчання: аудиторних – 30 самостійної роботи здобувача - 60	третій (освітньо- науковий) рівень вищої освіти	Лекції	
		6 год.	
		Семінарські/практичні заняття	
		4/20 год.	
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – (30/60)

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Інноваційні методи викладання у вищій школі» є обов'язковою для підготовки фахівців за третім — освітньо-науковим рівнем вищої освіти, вона формує комплекс загальних та спеціальних компетентностей, необхідних для здійснення ефективної науково-педагогічної діяльності майбутнього доктора філософії. Курс допоможе здобувачам у засвоєнні знань та набутті навичок реалізації інноваційної педагогічної творчості, сприятиме підвищенню продуктивності проведення різних видів занять, дозволить їм повною мірою реалізувати свої педагогічні здібності. У процесі вивчення дисципліни здобувачі мають

усвідомити педагогічні та психологічні особливості реалізації інноваційних методів викладання спецдисциплін.

Мета навчальної дисципліни «Інноваційні методи викладання у вищій школі» — опанувати теоретико-методичні засади запровадження інновацій у вищій школі, засвоїти загальні види дидактичних інновацій в педагогічному процесі та специфіку їх запровадження відповідно до професійного спрямування.

Загальні та фахові компетентності, які формує дисципліна (відповідно до освітньо-наукової програми).

Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в інформаційній, бібліотечній та архівній справі на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.</p> <p>ЗК2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК4. Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>ЗК5. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та етики застосування технологій інформаційного суспільства.</p> <p>ЗК6. Здатність застосовувати теоретичні знання у практичних ситуаціях у науковій, педагогічній та управлінській діяльності.</p> <p>ЗК7. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p>
Професійні компетентності (ПК)	<p>СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, що створюють нові знання в інформаційній, бібліотечній та архівній справі та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані в профільних фахових наукових виданнях.</p> <p>СК2. Здатність застосувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>СК3. Здатність розвивати категорійно-поняттєвий та аналітично-дослідницький апарат, виявляти й обґрунтовувати нові закономірності в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>СК4. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в інформаційній, бібліотечній та архівній справі та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, проявляти лідерство під час їх реалізації.</p> <p>СК5. Здатність проектувати, моделювати і розробляти нові засоби та технології із вдосконалення процесів створення, розповсюдження, аналітико-синтетичної обробки, акумуляції, зберігання й організації використання документованої інформації.</p> <p>СК6. Здатність застосовувати широкий спектр цифрових засобів, інструментів, ресурсів і технологій для провадження досліджень в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>СК7. Здатність здійснювати науково-педагогічну та освітню інноваційну діяльність у закладах вищої освіти в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>СК8. Розуміння особливостей реалізації інноваційної політики в інформаційній галузі, здатність здійснення проектної діяльності,</p>

	<p>застосування ефективних засобів модернізації функціонування бібліотек архівів та інших інформаційних установ.</p> <p>СК9. Здатність розробляти програму та виконувати складні наукові дослідження з використанням широкого кола якісних і кількісних методів та високоспеціалізованого інструментарію прикладного аналізу.</p>
--	---

Програмні результати навчання (відповідно до освітньо-наукової програми).

<p>Програмні результати навчання</p>	<p>РН1. Створювати передові концептуальні та методологічні знання, планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, реалізовувати інновації з інформаційної, бібліотечної та архівної справи і на межі галузей знань, а також формувати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні сучасних світових досягнень з відповідного напрямку.</p> <p>РН3. Вільно презентувати й обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми інформаційної, бібліотечної та архівної справи державною й іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у фахових наукових виданнях.</p> <p>РН4. Розробляти та досліджувати моделі інформаційних та документних систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>РН5. Планувати і виконувати емпіричні та теоретичні дослідження з інформаційної, бібліотечної та архівної справи й дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та методик.</p> <p>РН6. Розробляти і реалізовувати проекти із вдосконалення процесів створення, розповсюдження, аналітико-синтетичної обробки, акумуляції, зберігання та організації використання документованої інформації.</p> <p>РН9. Розробляти і викладати в закладах вищої освіти дисципліни з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.</p>
--------------------------------------	--

2. Програма навчальної дисципліни / освітньої компоненти

Тема 1. Теорія інноватики у вищій школі

Освітні інновації: сутність, характерні ознаки та базові властивості. Інтегральні якості інновації як системи: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційне середовище.

Ознаки класифікації інновацій: за об'єктом впливу (педагогічні, соціально-психологічні, організаційно-управлінські), рівнем поширення (системно-методологічні та локально-технологічні) та інноваційним потенціалом нового (радикальні, модифікаційні, комбінаторні).

Провідні концепції інноваційних трансформацій сучасної освіти (кінець ХХ – початок ХХІ століття): компетентнісна (оволодіння системою компетентностей), раціоналістична (опора на знання як упорядковану сукупність об'єктивних фактів на основі створення ефективної та всебічно розробленої технології), гуманістична (необхідна умова для особистісного самовираження, самоствердження людини, можливість найбільш повно й адекватно відповідати природі людського "Я").

Критерії оцінки інноваційності освітніх практик. Загальні закони протікання інноваційного процесу.

Тема 2. Зарубіжний досвід модернізації вищої освіти

Традиції та інновації університетської освіти в США та Європі. Основні етапи модернізації університетської освіти за кордоном. Сучасні підходи до організації вищої гуманітарної освіти. Світовий рейтинг університетів: критерії оцінки якості навчання та викладання. Болонський процес та нова парадигма розвитку вищої освіти. Стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG).

Тема 3. Активні та інтерактивні методи навчання у вищій школі

Активні та інтерактивні методи й технології навчання як умова підвищення рівня професійної підготовки фахівців. Кейс-технології як інтерактивна технологія навчання: сутність та можливості. Важливість коректної постановки проблемного завдання та створення умов для формування правильного рішення проблемної ситуації.

Методика розробки комплексних кейс-технологій навчання. Формування на основі застосування кейс-технологій креативності, комунікативності, критичного мислення, вміння аргументовано відстоювати власну точку зору. Основні етапи реалізації кейсу: Аналітичний (всебічний аналіз проблемної ситуації); Моделюючий (планування та моделювання можливих варіантів вирішення проблеми); Виконавський (презентація та аргументація запропонованої моделі вирішення проблемної ситуації найоптимальнішим шляхом).

Тема 4. Гейміфікація та ігрові технології у вищій освіті

Поняттєвий апарат сфери ігрових освітніх технологій. Співвідношення понять «гра в освіті» (Game-Based Learning) та Гейміфікація (Gamification). Особливості використання готових ігор як навчального посібника. Використання ігрових механік у неігровому контексті (навчальному процесі), методики перетворення навчальної дисципліни на гру з рівнями, балами та квестами.

Ключові механіки гейміфікації (Модель MDA — Mechanics, Dynamics, Aesthetics): Механіки (Правила) як бали за досягнення; Динаміка (Взаємодія): змагання між студентами, співпраця в ансамблях-«кланах», обмеження за часом; Естетика (Емоції): відчуття прогресу, задоволення від «прокачування» своєї віртуальної чи реальної майстерності. Програмні застосунки для гейміфікації музичної освіти. Платформи для створення власних освітніх ігор. Пастки гейміфікації в музичній освіті.

Віртуальна та доповнена реальність (VR/AR) у творчих майстернях.

Тема 5. Проектні освітні технології та змішане навчання (Blended Learning)

Модель «перевернутого класу» (Flipped Classroom) у мистецькому ЗВО. ЕКритерії ефективності проектного навчання. Сутність методу проектів у мистецтві. Класифікація освітніх проектів (дослідницькі, творчі, соціальні). Етапи реалізації мистецького проекту (ініціація; планування; виконання; презентація; рефлексія). Цифрові інструменти управління проектами. Організація міждисциплінарних мистецьких проектів із використанням цифрових платформ. Ролі викладача в проектному навчанні (ментор, продюсер і фасилітатор).

Тема 6. Цифровізація вищої освіти: можливості та загрози

Класифікація сучасних освітніх технологій, місце та роль цифрових технологій у підвищенні якості та ефективності засвоєння знань. Сутність цифрової освіти, її переваги та загрози. Цифрові освітні інструменти та сервіси Google. Гуманітарні та технологічні проблеми застосування штучного інтелекту в системі вищої освіти. Онлайн-освіта та університетські консорціуми. Global Virtual Exchange Alliance: сутність та завдання.

Тема 7. Стратегії реалізації когнітивного навчання

Сучасні моделі когнітивного навчання 4 C (Content, Communication, Cognition, Culture), засновані на єдності змістовного, комунікативного, знанневого та культурного компонентів. Методики навчання, засновані на когнітивній психології.

Базові стратегії когнітивного навчання: Цікавий аутентичний матеріал, головними критеріями відбору якого є інформаційна значущість та певний ступінь когнітивного навантаження; Теорія емоційних фільтрів Стівена Крашена (мотивація, впевненість в собі, низький рівень стурбованості як умови кращого засвоєння матеріалу); Активна комунікативна взаємодія суб'єктів освітнього процесу (групові, проектні форми навчання).

Таксономія освітніх когнітивних цілей американського психолога Б. Блюма: когнітивні процеси низького рівня (знання, розуміння, використання); когнітивні процеси вищого рівня (аналіз, синтез, оцінка).

3. Структура навчальної дисципліни / освітньої компоненти

Перелік тем / підтем (або блоків)	Разом годин	Лекційні	Практичні	Семинарські	Сам. робота
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Теорія інноватики у вищій школі	10	2			8
Тема 2. Зарубіжний досвід модернізації вищої освіти	12	2		2	8
Тема 3. Активні та інтерактивні методи навчання у вищій школі	12		4		8
Тема 4. Гейміфікація та ігрові технології у вищій освіті	12		4		8
Тема 5. Проектні освітні технології та змішане навчання (Blended Learning)	12		4		8
Тема 6. Цифровізація вищої освіти: можливості та загрози	14		4		10
Тема 7. Стратегії реалізації когнітивного навчання	18	2	4	2	10
Усього	90	6	20	4	60

4. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Синергія освітніх інновацій європейських університетів	2
2.	Базові стратегії когнітивного навчання	2
Усього		2

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Методика розробки комплексних кейс-технологій навчання	4
2.	Освітній потенціал ігрових технологій навчання	4
3.	Технології проективної освіти	4
4.	Проектні освітні технології та змішане навчання (Blended Learning)	4
5.	Стратегії реалізації когнітивного навчання	4
Усього		20

6. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теорія інноватики у вищій школі	8
2.	Зарубіжний досвід модернізації вищої освіти	8
3.	Інтерактивні методи навчання та практика їх застосування в освітньому процесі вищої школи	8
4.	Гейміфікація та ігрові технології у вищій освіті	8
5.	Технології проективної освіти	8

6.	Цифровізація вищої освіти: можливості та загрози	10
7.	Стратегії реалізації когнітивного навчання	10
Усього		60

4. Методи навчання

Використовуються такі методи:

- пояснювально-ілюстративний (демонстрація ілюстрацій, візуальний супровід лекційних і семінарських занять через презентації, демонстрацію відеофрагментів, відеолекція),
- репродуктивний (оглядова, тематична лекція, фронтальна бесіда на семінарі),
- метод проблемного викладання (постановка проблемних питань на лекції або проблемних задач на семінарському занятті, проблемна лекція),
- частково-пошуковий (евристична бесіда, аналіз текстів першоджерел на семінарському занятті, постановка завдань з пошуку візуального або фактичного матеріалу в аудиторії через смартфон).

Для самостійної роботи використовується також дослідницький метод:

- підготовка повідомлення / доповіді (з презентацією/або без неї),
- пошук візуального матеріалу в Інтернеті за тематикою навчальної дисципліни, розміщення візуальних матеріалів в електронному НМКД або у формі постів у соціальних мережах.

5. Форми поточного та підсумкового контролю

Форми контролю

№ з/п	Вид контролю	Методи контролю
1.	Поточний	Практичні, семінарські заняття
2.	Періодичний	Тестування
3.	Самостійна робота	Реферат, доповіді
4.	Підсумковий контроль	Залік

Поточний контроль. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять, він має на меті перевірку рівня підготовки здобувача до виконання конкретної роботи. Оцінювання самостійної роботи й активності здобувача здійснюється за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;
- 3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;
- 4) уміння поєднати теорію з практикою при розгляді конкретних ситуацій, розв'язування завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Підсумковий контроль. Залік. Підсумковий контроль знань передбачений у формі залікового тестування за теоретичною складовою, проводиться з метою оцінювання результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни.

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Завдання, передбачені програмою, мають бути виконанні вчасно у встановлені терміни. Під час роботи над індивідуальним завданням не допустимо порушення академічної доброчесності. Виступи та презентації мають бути авторськими та оригінальними.

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання результатів навчання. Оцінювання знань здійснюється за 100 бальною рейтинговою шкалою. Основним критерієм успішності вивчення здобувачем освіти навчальної дисципліни є отримання ним не менш як 60 балів зі 100 за сукупністю усіх видів робіт: складання заліку, участь у лекційних та семінарських заняттях, виконання практичних робіт та самостійної роботи.

Критерії оцінювання результатів навчання:

Високий рівень знання матеріалу курсу (90–100 балів, А, відмінно):	чіткість, логічність, структурованість, акуратність, повнота представлених матеріалів, висока культура їх письмового оформлення та методичного обґрунтування
Достатньо високий рівень знання матеріалу курсу (74–89 балів, С, В, добре):	розкриття основних методичних аспектів представлених матеріалів, незначне порушення логічних зв'язків, незначні неточності в аналізі матеріалів та труднощі в їх методичному обґрунтуванні
Посередній рівень знання матеріалу курсу (60–73 балів, D, E, задовільно):	формальний характер представлених матеріалів, які відображають несформованість вміння методичного обґрунтування відповідних елементів бази знань, недбале ставлення до оформлення складових звіту, низький рівень володіння практичними знаннями та вміннями.
Незадовільний рівень з можливістю повторного складання (35–59 балів, FX, незадовільно)	формальний характер представлених матеріалів, оформлення матеріалів практичних завдань не відповідає вимогам; зміст не розкрито
Незадовільний рівень з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (0–34 бали, F, незадовільно):	матеріали не представлені

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- залік;
- стандартизовані тести;
- презентації результатів виконаних здобувачами практичних завдань;
- виступи на семінарських заняттях.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	Тестування	Залік	Сума
7	7	10	10	10	13	13	10	20	100

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Активність на лекції / виконання завдань до лекційного матеріалу – 0,5-1 балів;
 Робота на практичних заняттях – 5-8 балів;
 Робота на семінарських заняттях – 3-5 балів;
 Результати самостійної роботи враховуються і перевіряються під час практичних, семінарських занять та поточного тестування (до 20 балів);
 Поточне та рубіжне тестування – 3-10 балів;
 Неформальна освіта – від 3-5 балів (за кожний вид);

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю: 80 балів.
 Підсумковий контроль – 20 балів;
 Всього: 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Навчально-методичне забезпечення

Підручники, навчальні посібники, опорні конспекти лекцій, навчально-методичне забезпечення дисципліни, нормативні документи, ілюстративні матеріали.

8. Рекомендовані література

Основна література

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи. Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 384 с.
2. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі : навч. посібник. Київ : КНТ, 2019. 223 с.
4. Коберник О. М., Прищепа С. М. Дидактика вищої школи. Умань: Візаві, 2021. 167 с.
5. Короткова Ю. М., Новікова О. О., Мухіна Г. В. Основи педагогічної майстерності й творчості викладача закладу вищої освіти: навч. посіб. Київ, 2023. 124 с.
6. Лунячек В. Е., Ткачова Н. О. Педагогіка вищої школи. Основи наукових досліджень : навч. посібн. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 344 с.
7. Освітні технології : навч.-метод. посібник для здобувачів освіти освітнього ступеня «бакалавр», «магістр» / уклад. : Г. Ф. Пономарьова, С. Б. Беляєв, О. О. Бабакіна, В. А. Литвин ; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2023. 266 с.
8. Основи педагогіки та інноваційні технології у вищій школі : навч. посіб. для аспірантів (денна та вечірня форми навчання) / Укладач Л.І.Васецька. Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. 169 с.

Допоміжна

9. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посібн. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
10. Максимовська Н. О., Білик О. М. Розвиток соціальної творчості студентської молоді в дистанційному освітньому просторі. *Освіта та педагогічна наука*. 2023. №1 (182). С. 24-37. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9868>
11. Малихін О. В., Павленко І. Г., Лаврентьєва О. О., Матукова Г. І. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / МОН України. Київ : КНТ, 2017. 261 с.
12. Мартинець Л. А. Педагогіка вищої школи: опорний конспект лекцій. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 40 с.
13. Прищак, М. Д., Залюбівська О. Б. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій. Вінниця : ВНТУ, 2019. 150 с.

14. Методика викладання у вищій школі : навч.-метод. посіб. / Уклад. : В. І. Кобаль. Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. 203 с.
15. Механізми оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції: монографія / Авт.: О. Воробйова, М. Дебич, В. Луговий, О. Оржель, О. Слюсаренко, Ж. Таланова, К. Трима; за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ : Ін-т вищої освіти НАПН України, 2020. 220 с.
16. Потьомкіна Н. З., Большакова А. М., Білик О. М. Концептуалізація програми соціально-психологічної підтримки ментального здоров'я суб'єктів освітнього процесу ЗВО. *Alfred nobel university journal of pedagogy and psychology*. 2025. № 1 (29). С. 52-65.[doi 10.32342/3041-2196-2025-1-29-5](https://doi.org/10.32342/3041-2196-2025-1-29-5).
17. Шквир О. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. 2-ге вид., допов. і перероб. Хмельницький : ХГПА, 2020. 94 с.
18. Якість вищої освіти: теорія і практика: навч.-метод. посіб. / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк та ін.; НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.
19. Development of Social Creativity of Future Culture Managers / Alla Oleksandrivna Ryzhanova, Nataliya Oleksandrivna Maksymovska, Olena Mykolaivna Bilyk, Nanuli Zurabivna Potomkina, Olena Volodymyrivna Honcharenko, Iryna Mykolaivna Ionova // *Journal of Educational and Social Research*. 2022. Vol. 12, № 6. P. 63-80.
20. Zhyhailo, M; Bilyk, O; Borysova, A; Mizyak, V. The Role of Cultural and Creative Competencies in Shaping Success of Art Ukrainian Students. *Amazonia*. 2024. Vol. 13, Issue 75, Page 113-129. DOI 10.34069/AI/2024.75.03.10.

Інформаційні ресурси Інтернет

- Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>
- Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334>
- Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» — <http://chitalka.info/psy.html>.
- Вісник психології і соціальної педагогіки — <https://www.psyh.kiev.ua/>.
- БД Освіта.ua. — <http://osvita.ua/school/psychology>.

Бібліотечно-інформаційні ресурси

- Бібліотека Харківської державної академії культури (<http://lib-hdak.in.ua/>).
- Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка (<https://korolenko.kharkov.com/>).